



**SOME OBSERVATIONS ON THE SEMANTIC PROSODY OF THE LEXICAL
ITEMS IN THE WRITTEN TEXTS PRODUCED BY THE STUDENTS
LEARNING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE**

**TÜRKÇEYİ YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENEN ÖĞRENCİLER
TARAFINDAN ÜRETİLEN YAZILI METİNLERDEKİ SÖZCÜKLERİN
ANLAMSAL BÜRÜN GÖRÜNÜMLERİNE YÖNELİK GÖZLEMLER¹**

Elçin ESMER²

ABSTRACT

The aim of the study is to analyze the semantic prosodic appearances of the lexical items in the written texts produced by the students learning Turkish as a foreign language . The quantitative and qualitative research methods were adopted in the study. The quantitative data was analyzed by using frequency distribution. As for the qualitative data, descriptive analysis was used. The sample group of the study consisted of 50 randomly selected the students attending Mersin University Turkish Language Research and Application Center, Kocaeli University The Center for Continuing Education, Gaziantep University Department of Turkish Language Teaching and Niğde University Department of Turkish Language. During the data collection the students were required to produce a written text based on an open-ended prompt. The data was analysed by using AntConc. The results revealed that the words "bilgisayar" and "internet" were the most to appear. Therefore they were chosen for analysis of semantic prosodies as the node words. Also, it was seen that the words mostly collocated with the lexical items that have negative semantic prosody. Moreover the results indicated that the students couldn't produce lexically cohesive and coherent written texts because of the inappropriate word choice arising from ignorance of semantic prosody.

Key Words:Semantic prosody, collocation, written text, lexical cohesion, coherent.

ÖZET

Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler tarafından üretilen yazılı metinlerdeki sözlüksel sözcüklerin anlamsal bürün görünümlerinin nasıllığı sorgulanmıştır. Çalışmada nitel ve nicel araştırma stratejilerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma deseni benimsenmiştir. Nicel verilerin analizinde frekans dağılımı; nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu, seçkisiz örnekleme yöntemi kullanarak seçilmiş olan Mersin Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kocaeli Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Gaziantep Üniversitesi Türkçe Öğretimi Bölümü ile Niğde Üniversitesi Türk Dili Bölümü bünyesinde Türkçe öğretimi alan toplam 50 yabancı öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanması sırasında öğrencilerden bir açık uçlu uyarana bağımlı kalarak birer yazılı metin üretmeleri istenmiştir. Verilerin çözümlenmesi aşamasında elde edilen metinler Ant Conc 3.2 Derlem İşleme Aracına aktarılarak çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda "bilgisayar" ve "internet" sözcüklerinin veritabanında yüksek kullanım sergilediği görülmüş ve bu sözcükler anlamsal bürün analizi için düğüm sözcükler (node words) olarak seçilmiştir. Çalışmada düğüm sözcüklerin genellikle olumsuz anlamsal bürün görünümüne sahip sözcükler ile eşdizimlilik sergilediği görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin sözcüklerin anlamsal bürün özelliklerini göz ardı etmeleri nedeni ile metinlerinde dilsel ve bağlamsal olarak uygun sözcükleri kullanmada sorun yaşadıkları dolayısıyla da sözcüksel bağdaşıklık sağlanmış tutarlı bir metin üretmedikleri gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anlamsal bürün, eşdizimlilik, yazılı metin, sözcüksel bağdaşıklık, tutarlılık.

¹Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından düzenlenen "1.Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda" sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

²Yrd.Doç.Dr.,Mersin Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi Bölümü, e-posta:elciny@yahoo.com

1. GİRİŞ

Alanyazın içinde söylem veya edimsel bürün gibi ifadelerle de adlandırılan anlamsal bürün terimi, ilk defa Firth (1957)'in sesbilimsel bürün kavramından esinlenerek Sinclair (1987) tarafından kullanılmıştır. Bu kavramla ilgili geçerli ilk tanım ise Louw tarafından 1993'te yapılmıştır. Louw anlamsal bürün kavramını şu şekilde tanımlamaktadır: "Anlamsal bürün genellikle pozitif veya negatif özellik sergileyen tutarlı bir dizi eş dizim ögesinin yakınlığı ile oluşan anlam biçimi yani sözcüğün ya da sözcük öbeğinin eş dizim örüntüleri sayesinde kazandığı tutarlı anlam aurasıdır" (Louw, 1993:157).

Temel işlevi belirli edimsel durumlara karşı konuşucunun veya yazarın tutumunu ifade etmek olan anlamsal bürün olumsuz, olumlu ve nötr olmak üzere üç tür görünüm sergiler:

1. Olumsuz Anlamsal Bürün (Negative Semantic Prosody) : Eğer bir sözcük genelde olumsuz anlama sahip sözcükler ile eşdizimlilik ilişkisi içine giriyor ise, bu sözcük negatif anlamsal bürün görünümüne sahip olarak değerlendirilir.

Örneğin; İngilizce'de *cause* sözcüğü *death* gibi olumsuz anlamlı sözcüklerle eşdizimlilik göstermekte olup olumsuz anlamsal bürün görünümüne sahiptir.

2. Olumlu Anlamsal Bürün (Positive Semantic Prosody): Eğer sözcüğün eşdizim örüntüleri genelde olumlu sözcüklerden oluşuyor ise, bu sözcük pozitif anlamsal bürün görünümü sergilemektedir.

Örneğin, İngilizce *bring about* sözcüğü *happiness* gibi olumlu anlamlı sözcüklerle birlikte olma eğilimi gösterdiği için olumlu anlamsal bürüne sahiptir.

3. Nötr Anlamsal Bürün (Neutral Semantic Prosody): Sözcüğün eşdizim örüntüleri ne olumlu ne de olumsuz anlam taşıyan sözcükleri içerir. Örneğin İngilizce *arouse* sözcüğü *police*, *man*, *people* gibi olumlu ya da olumsuz anlam içermeyen sözcüklerle kullanıldığı için nötr anlamsal bürün sergiler.

(Louw, 1993; Sinclair, 1996; Stubbs, 1995, 2001; Hunston, 2002, 2007).

Yabancı dil öğreniminin özünü oluşturan sözcük bilgisi sadece sözcüklerin tek başlarına sahip oldukları anlamlarını bilmeyi değil, sözcüklerin hangi sözcüklerle beraber eşdizimli olarak görünmeye yatkın olduğunu dolayısıyla da anlamsal bürün görünümünü de bilmeyi gerektirir (Hoey, 2000; Partington, 1998; Zethsen, 2006).

Anlamsal bürün bilgisi, yabancı dil öğrencilerine, dil üretim sürecinde hem dilbilgisel olarak neyin mümkün olabileceğine hem de bağlamsal olarak uygun sözcüğün hangisi olacağına karar vermeleri açısından yardımcı olur (Partington, 2004). Dolayısıyla da anlamsal bürün farkındalığı kazanan bir dil öğrencisi kendi üreteceği bir metinde sözcükleri dilsel ve bağlamsal olarak uygun bir biçimde nasıl kullanacağını ve ayrıca başka bir metin üreticisi tarafından üretilen metinlerdeki satır aralarına gizlenmiş mesajları doğru bir biçimde nasıl

yorumlayacağını bilir. Bu nedenle, yabancı dil öğrencilerinin sözcük öğrenim süreci içinde sadece sözcüklerin yazımını, anlamını dilbilgisel özelliklerini değil anlamsal bürün özelliklerini de öğrenmeleri öğrencilerin iletişimsel edimlerinin gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır (Nesselhauf, 2003;Partington, 2004; Zhang, 2008; Louw, 2000; Louw ve Chateau, 2010).

Son yıllarda Wei (2006), Xiao ve McEney (2006), Tsui (2005), Wang ve Wang (2005), Ahmadian, Yazdani ve Darabi (2011) gibi birçok araştırmacı tarafından yapılan çalışmalarda yabancı dil öğrencilerinin sözcüklerin anlamsal bürün özellikleri hakkında belirli bir üst-bilgi donamına sahip olmadıkları ve bu nedenle de etkili iletişim kurmakta güçlük çektikleri gözlenmiştir.

Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler tarafından üretilen yazılı metinlerdeki sözlüksel sözcüklerin eşdizimsel örüntüleri (collocational patterns) incelenerek bu sözcüklerin anlamsal bürün (semantic prosody) görünümünün nasıllığı sorgulanmıştır. Bu sorgulama sonucunda elde edilen nitel ve nicel veriler ile Türkçe'yi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin sözcüksel bağdaşıklığı sağlanmış tutarlı bir metin üretme edim düzeyleri betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmamız için alanyazın taraması yapılırken, Türkçe alanyazın içinde yapılan çalışmaların (Örn; Ördem (2013), Özkan (2007,2009), Çetinkaya (2009), Uçar ve Kurtoğlu (2010), Öz,Yıldız ve Kabakçıoğlu (2009)) birçoğunun sözcüklerin eşdizim örüntüleri üzerine odaklandığı; Çalışkan (2014), Uçar ve Kurtoğlu (2010), Öz,Yıldız ve Kabakçıoğlu (2009) gibi çok az araştırmacı tarafından yapılan çalışmalarda kimi Türkçe sözcüklerin anlamsal bürün görünümüne yönelik betimlemelere yer verildiği gözlenmiştir. Ayrıca, alanyazın taramasında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenci yazılı veya sözlü metinlerinde sözcüklerin anlamsal bürün görünümünün nasıllığını sorgulayan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu nedenle, bu araştırma kapsamında elde edilecek sonuçların, hem Türkçenin yabancı dil olarak öğrenim ve öğretim süreçlerine farklı bir açıdan ışık tutacağı hem de Türkçe sözcüklerin anlamsal bürün görünümüne özgülükler konusunda daha geniş kapsamlı yapılacak sonraki çalışmalar için betimsel bir başlangıç noktası oluşturacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Model

Araştırma amacına uygun olarak "Betimsel" araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, bir konudaki herhangi bir durumu saptamayı hedefleyen araştırmalardır.(Erdoğan, 1998; Karasar, 2009).

Bu araştırma uygulamalı bir alan çalışmasıdır. Araştırmada nitel ve nicel yaklaşımlar benimsenmiştir.

Örneklem Grubu

2014-2015 eğitim öğretim yılı Mersin Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kocaeli Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi Yabancılara Türkçe Öğretimi Birimi, Gaziantep Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi ile Niğde Üniversitesi Türk Dili Bölümü bünyesinde Türkçe öğretimi alan A1, A2, B1, B2 dil düzeyindeki yabancı dil öğrencileri verilere ulaşılabilirlik, geri dönüşüm, ekonomiklik ve denetimin sağlanmasındaki kolaylıklardan dolayı çalışma evreni olarak belirlenmiştir.

Araştırmada zamanı etkili kullanma, veri toplama sürecini denetleme ve üniversitelerin süregelen işleyişlerini aksatmama gibi nedenlerle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklem grubunun seçiminde tanımlanmış evrendeki tüm elemanlara, örnekleme seçilmek için eşit ve birbirinden bağımsız şans vermek adına seçkisiz örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Bu doğrultuda ilgili üniversitelerde Türkçe öğretimi alan A1, A2, B1, B2 düzeyindeki toplam 50 Türkçe yabancı dil öğrencisi çalışmaya alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Verilerin toplanması sırasında öğrencilerden “Bilgisayarın olumlu ve olumsuz özellikleri nelerdir?” açık uçlu uyarısına bağlı kalarak bir yazılı metin üretmeleri istenmiştir.

Öğrenciler tarafında üretilen yazılı metinler AntConc Bağımlı Dizin yazılım programına aktarılarak derlem dilbilim yöntemi ile çözümlenmiştir. Söz konusu program bir derlemde yer alan sözcük sayısı ve sıklık değerlerine ilişkin bilgi sunar (Mersinli ve Demirhan, 2012; Tahiroğlu, 2010). Ayrıca bu program sorgulanan sözcüğün solundaki ve sağındaki sözcükleri de göstererek sözcüğün derlemdeki tüm eşdizimlilik görünümünün belirlenmesine de olanak vermektedir (Mersinli ve Demirhan, 2012; Tahiroğlu, 2010). Dolayısıyla da program anlamsal bürünün temel birimi olan düğüm sözcüğünün (node word) tercih ettiği genel ortamların belirlenmesinde araştırmacıya yardımcı olmaktadır (Mersinli ve Demirhan, 2012).

3. BULGU VE YORUMLAR

Çalışmada ilk olarak çalışma kapsamında odaklanılacak *düğüm sözcüklerin* (node word) belirlenmesi adına derlemde yer alan sözcüklerin sıklık değerleri ile birlikte sözcük listeleri program aracılığı ile sorgulanmıştır. Sorgulama derlemdeki sözcüklerin tüm *örnekçeleri* (token) yani sözcüklerin çekim ve türetim biçimlerinin (örneğin; -çi, -ler, -de v.s.) eklenmesi sonucu aldıkları biçimler dikkate alınarak yapılmıştır. Bu sorgulama sonucunda *bilgisayar* sözcüğünün derlemde 556 sıklıkla en yüksek kullanım değerine sahip olduğu; *internet* sözcüğünün de 420 sıklıkla ikinci sırada kullanım sıklığı sergilediği gözlenmiştir. Elde edilen nicel değerlere dayanarak *bilgisayar* ve *internet* sözcükleri düğüm sözcük olarak belirlenmiştir. TDK sözlüğünde bilgisayar ve internet sözcükleri şu şekilde tanımlanmaktadır:

Bilgisayar 1. Çok sayıda aritmetiksel veya mantıksal işlemlerden oluşan bir işi, önceden verilmiş bir programa göre yapıp sonuçlandıran elektronik araç, elektronik beyin 2. Bilgi depolayan, bu bilgiye bir dizi mantıksal işlem uygulayan ve istenildiğinde bu işlemlerin sonucunu bilgi olarak sunan elektronik aygıt

İnternet 1. genel ağ

Daha sonra çalışmada *bilgisayar* ve *internet* düğümleri sağdan soldan beşer sözcük ile sınırlandırılarak düğüm sözcüklerin eşdizim örüntüleri sorgulanmış ve frekans dağılım analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Düğüm Sözcüklerin Eşdizim Sergilediği Dilsel Öğeler ve Frekans Dağılımları

AnlamsalBürün Değeri	Dilsel Öğeler	Bilgisayar		İnternet	
		f	%	f	%
Olumsuz	Eylem	118	%44	92	%46
	Sıfat	73	%28	48	%24
	Ad	42	%16	36	%18
	Zarf	33	%12	23	%12
Olumlu	Eylem	73	%44	45	% 41
	Sıfat	46	%28	32	%29
	Ad	25	% 15	19	%17
	Zarf	22	%13	15	%13

Tablo 1 incelendiğinde düğüm sözcüklerin veri tabanında benzer biçimde başta eylem ve sıfat olmak üzere olumsuz anlamsal bürün değerine sahip eşdizim öğeleri ile birlikte yüksek kullanım sergilediği görülmektedir. Ayrıca Tablo 1’de de görüldüğü üzere, düğüm sözcükler benzer biçimde yine başta eylem ve sıfat olmak üzere olumlu anlamsal bürün değerine sahip eşdizim öğeleri ile birlikte ikinci sırada kullanım sergilemektedir. Çalışmada düğüm sözcüklerin nötr anlamsal bürün görünümüne sahip dilsel öğeler ile birlikte kullanımına rastlanılmamıştır.

Niteliksel açıdan bakıldığında çalışmada düğüm sözcüklerin olumlu ve olumsuz eşdizimliliklerinin metin üreticisinin zihninde nesnelere için oluşturduğu şemalar doğrultusunda farklı anlam alanları altında toplandığı görülmüştür.

Aşağıda Tablo 2’deki örnekler incelendiğinde de görüleceği gibi, düğüm sözcüklerin *tembel olmak*, *hasar*, *yüzünden* v.b. olumsuz anlamsal bürün değerine sahip dilsel öğeler ile birlikte kullanımının *bilgisayar* ve *internetin* insan hayatı- sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri ile ilgili anlam alanlarında yığılım gösterdiği gözlenmiştir.

Tablo 2. Dügüm Sözcüklerin İnsan Hayatı-Sağlığı Üzerindeki Etkisi Anlam Alanı ve Olumsuz Anlamsal Bürün Değeri Veri Örnekleri

Anlam Alanı	Anlamsal Bürün Değeri	Eşdizim Ögesi	Veri Örnekleri	
			Bilgisayar	İnternet
İnsan Hayatı-Sağlığı Üzerindeki Etki	Olumsuz	Eylem	(Örnek 1) Bilgisayar insanın gözlerine zarar veriyor (B2 düzeyi)	(Örnek 2) İnternette insanlar tembel oluyorlar (B1 düzeyi)
		Ad	(Örnek 3) Çok vakit bilgisayar kullanıyorsun hata gözlerin ve arkan için (A2 düzeyi)	(Örnek 4) Sağlık için hasarlar internette var (A2 düzeyi)
		Zarf	(Örnek 5) Bilgisayar yüzünden gözler ağrı (A1 düzeyi)	(Örnek 6) İnternet yüzünden göz bozuk olur (A1 düzeyi)

Dügüm sözcüklerin olumsuz anlamsal bürün değerine sahip *yanlış, zararlı, sahte, kötü, hırsız, hırsızlık, kötülük* v.b. olumsuz anlamsal bürün değerine sahip dilsel ögeler ile eşdizimliliğinin ise düğümlerin olumsuz özellik ve işlevleri ile ilgili anlam alanlarında yığılım gösterdiği görülmüştür. Bu durum Tablo 3’de şu şekilde örneklendirilmektedir:

Tablo 3. Düşüm Sözcüklerin Özellik- İşlevleri Anlam Alanı ve Olumsuz Anlamsal Bürün Değeri Veri Örnekleri

Anlam Alanı	Anlamsal Bürün Değeri	Eşdizim Ögesi	Veri Örnekleri	
			Bilgisayar	İnternet
Özellik ve İşlevler	Olumsuz	Sıfat	(Örnek 7) Bilgisayarda çok yanlış ve çok zararlı bilgiler var (B2 düzeyi)	(Örnek 8) İnternette çok sahte bilgi var (B1 düzeyi)
		Ad	(Örnek 9) Bilgisayarla bazı kişiler kötülük paylaşıyor (A2 düzeyi)	(Örnek 10) İnternette insanlar kötüllük var internette hırsızlık yapar(A1 düzeyi)

Tablo 4'deki örnek tümcelerde de görüleceği gibi düşüm sözcüklerin *kolay olmak, güzel olmak, yararlı, iyi, kolaylıkla, kolayca, avantaj* v.b. olumlu anlamsal bürün değerine sahip dilsel öğeler ile birlikte kullanımına bilgisayar ve internetin olumlu özellik- işlevleri ile ilgili anlam alanlarında rastlanılmıştır.

Tablo 3. Düşüm Sözcüklerin Özellik- İşlevleri Anlam Alanı ve Olumlu Anlamsal Bürün Değeri Veri Örnekleri

Anlam Alanı	Anlamsal Bürün Değeri	Eşdizim Ögesi	Veri Örnekleri	
			Bilgisayar	İnternet
Özellik ve İşlev	Olumlu	Eylem	(Örnek 11) Bilgisayar ile dünya çok küçük ve güzel oldu (B1 düzeyi)	(Örnek 12) İnternet ile ulaşım kolay oldu (B2 düzeyi)
		Sıfat	(Örnek 12) Bilgisayar çok iyi bir araç eğitim için ((Örnek 13) İnternet yararlı bir alet hayatı için (A2 düzeyi)
		Ad	(Örnek 14) Bilgisayarın avantajı aile ile konuşturur (A2 düzeyi)	(Örnek 15) İnternetin avantajı çok ödev yaparım (B1 düzeyi)
		Zarf	(Örnek 16) Biz işeniz bilgisayarla kolayca yapıyoruz (A1 düzeyi)	(Örnek 17) İnternette insanlar haberleri kolaylıkla takip ediyorlar (B2 düzeyi)

Ayrıca, Wei (2006), Xiao ve McEnery (2006), Tsui (2005), Ahmadian, Yazdani ve Darabi (2011) gibi araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da kimi katılımcıların sözcüklerin anlamsal bürün özelliklerini göz ardı etmeleri nedeniyle metinlerinde dilsel ve bağlamsal olarak uygun sözcükleri kullanmakta sorun yaşadıkları gözlenmiştir.

TDK sözlüğünde “aracılığı, yardımı ile” tanımlanan zarf *sayesinde* sözcüğü veri tabanında 12 sıklıkla kullanılmaktadır. Eker (2005) ve Has (2014) de tarafından yapılan çalışmalarda, *sayesinde* sözcüğünün Türkçede olumlu anlamsal bürün değerine sahip olduğu belirtilmektedir. Ancak, aşağıdaki örnek tümcelerde de görüleceği gibi, çalışmada *sayesinde* sözcüğünün kimi metinlerde (9 sıklıkla) *vakit kaybetmek*, *problem olmak v.b.* olumsuz anlamsal bürün değerine sahip sözcükler ile eşdizimlilik sergilediği gözlenmiştir.

Tablo 4. Sayesinde Sözcüğünün Olumsuz Anlamsal Bürün Değerine Sahip Sözcükler ile Eşdizimliliği Veri Örnekleri

Sayesinde (zarf) Anlamsal Bürün Değeri Olumlu	Eşdizim Ögesi ve Anlamsal Bürün Değeri	Veri Örnekleri	
		Bilgisayar	İnternet
	Eylem Olumsuz	Şimdi çok gençler bilgisayar sayesinde çok vakit kaybeder (B2 düzeyi)	İnternet sayesinde göz problemi olabilir (B1 düzeyi)

TDK sözlüğünde “-den ötürü” olarak tanımlanan zarf *yüzünden* sözcüğü veri tabanında 22 sıklıkla; “bir şeyin olmasına yol açmak, sebep olmak” olarak tanımlanan birleşik eylem *neden olmak* 16 sıklıkla; “neden olmak, yol açmak” biçiminde tanımlanan *sebepten olmak* ise 14 sıklıkla kullanılmaktadır. Türkçede *yüzünden*, *neden olmak* ve *sebepten olmak* sözcükleri olumsuz anlamsal bürün görünümü sergilemektedir (Has, 2014; Eker, 2005). Buna karşın bizim çalışmamızda söz konusu sözcüklerin kimi metinlerde (sırasıyla 17;12; 11 sıklıkla) *kolay olmak*, *yarar gibi* olumlu anlamsal bürün değerine sahip sözcüklerle birlikte kullanım sergilediği görülmüştür. Bu durum Tablo 5 ve 6’da şu şekilde örneklendirilmektedir:

Tablo 5. “Yüzünden” Sözcüğünün Olumlu Anlamsal Bürün Değerine Sahip Sözcükler ile Eşdizimliliği Veri Örnekleri

Yüzünden (zarf) Anlamsal Bürün Değeri Olumsuz	Eşdizim Ögesi ve Anlamsal Bürün Değeri	Veri Örnekleri	
		Bilgisayar	İnternet
	Eylem Olumlu	Bilgisayar yüzden her şey kolaylaşdır (A2 düzeyi)	İnternet yüzünden hayat çok güzel oldu (B1 düzeyi)

Tablo 6. “Neden Olmak” ve “Sebept Olmak” Sözcüklerinin Olumlu Anlamsal Bürün Değerine Sahip Sözcükler ile Eşdizimliliği Veri Örnekleri

Neden olmak Sebept olmak (Birleşik fiil) Anlamsal Bürün Değeri Olumsuz	Eş Dizim Ögesi ve Anlamsal Bürün Değeri	Veri Örnekleri	
		Bilgisayar	İnternet
	Ad Olumlu	Her zaman bilgisayarda öğreniriz bilgisayar yararlara sebept olur. (B1 düzeyi)	İnternet iletişimde kolaylıklara neden olur. (B2 düzeyi)

Yukarıda örneklerle belirtmiş olduğumuz sözcüklerin anlamsal bürün görünümüne ilişkin sorunlar, veri tabanındaki örnek metinlerde gözlenen ve metinlerin sözcüksel bağdaşıklığını dolayısıyla da metin tutarlılığını bozan unsurlar olarak belirlenmektedir.

4. SONUÇ

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler tarafından üretilen yazılı metinlerde *bilgisayar* ve *internet* düğüm sözcüklerinin eşdizimsel örüntülerinin incelenmesi sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Düğüm sözcükler veri tabanında insan hayatı-sağlığı üzerindeki etki ile özellik-işlev anlam alanlarında çoğunlukla olumsuz anlamsal bürün değerine sahip dilsel birimler ile birlikte kullanılmaktadır. Dolayısıyla da veri tabanında düğüm sözcükler olumsuz anlamsal bürün görünümü sergilemektedir.

Düğüm sözcükler sadece özellik-işlev anlam alanında olumlu anlamsal bürün görünümüne sahip dilsel birimler ile eşdizimlilik sergilemektedir. Çalışmada düğümlerin nötr anlamsal bürün görünümüne sahip sözcükler ile eşdizimliliğine rastlanılmamıştır.

Veri tabanında *yüzünden*, *neden olmak*, *sebep olmak*, *sayesinde* sözcüklerinin anlamsal bürün görünümlerine ilişkin sorunlu durumlara rastlanılmıştır. Türkçe’de olumsuz anlamsal bürün görünümüne sahip *yüzünden*, *neden olmak*, *sebep olmak* sözcükleri olumlu anlamsal bürün değeri taşıyan sözcükler ile eşdizimlilik sergilemektedir. Buna karşın Türkçe’de olumlu anlamsal bürün görünümü sergileyen *sayesinde* sözcüğü ise olumsuz anlamsal bürün değerine sahip sözcüklerle eşdizimlilik göstermektedir.

Sözcüklerin anlamsal bürün örüntülerinde gözlenen bu sorunlar metinlerde sözcüksel bağdaşıklığın sağlanamamasına dolayısıyla da metin konusunun iyi bir biçimde geliştirilememesine neden olmaktadır. Bu durum metinlerde tutarlılık sorunlarını ortaya çıkarmakta ve metnin anlaşılabilirliğini düşürmektedir.

Bu çalışmanın veri tabanını oluşturan metinlerde gözlemlediğimiz sorunların Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere özgü dilsel tanıtılar olarak işlenmesi daha geniş ve çeşitlenmiş bir veri tabanındaki metinlerdeki durumun saptanması sonrasında mümkün olacaktır. Bizim çalışmamız bu anlamda daha geniş kapsamlı yapılacak sonraki çalışmalar için betimsel bir başlangıç noktası oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

Ahmadian, M., Yazdani, H. ve Darabi, A. (2011). Assessing English learners’ knowledge of semantic prosody through a corpus-driven design of semantic prosody test. Canadian Center of Science and Education, 4(4), 288-298.

Çalışkan, N.(2014). Semantik prozodi kavramı ve Türkçe semantik prozodi örnekleri: “aksettirmek, ...dan ibaret, ...nin teki, karşı karşıya, varsa yoksa”. Journal of World of Turks, 6 (1),139-160

- Çetinkaya, B. (2009). Eşdizimli sözlükler. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4 (4): 196-206.
- Eker, S.(2005). *Çağdaş Türk dili*. Ankara:Grafiker Yayınları
- Erdoğan, İ. (1998). *Araştırma dizaynı ve istatistik yöntemleri*. Ankara: Emel Matbaa.
- Firth, J. (1957). *Papers in linguistics, 1934-1951*. London: Oxford University Press.
- Has, F. (2014). *Semantic Prosodic Analysis of the Texts Written in English and Turkish by Mersin University English Language Teaching Department Students in Terms of Different Variables*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Hoey, M. (2000). *A world beyond collocation: New perspectives on vocabulary teaching*. In M.
- Hunston, S. (2002). *Corpora in applied linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hunston, S. (2007). Semantic prosody revisited. *International Journal of Corpus Linguistics*, 12(2),249-268.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Louw, B. (1993). Irony in the text or insincerity in the writer? The diagnostic potential of semantic prosodies. In M. Baker, G. Francis, & E. Tognini-Bonelli (Eds.), *Text and technology: In honour of John Sinclair* (pp. 157-176). Amsterdam: John Benjamins.
- Louw, B.(2000). Contextual prosodic theory: Bringing semantic prosodies to life. In C.
- Nesselhauf, N. (2003). The use of collocations by advanced learners of English and some implications for teaching. *Applied Linguistics*, 24(2), 223-242.
- Louw, B. ve Chateau, C. (2010). Semantic prosody for the 21 Century: Are prosodies smoothed in academic contexts? A contextual prosodic theoretical perspective?. In Bolasco S., Chiari I. & Giuliano L. (Eds), *Statistical Analysis of Textual Data: Proceedings of the tenth JADT Conference*.p.754-764.
- Mersinli, Ü. ve Demirhan, U. (2012). Çok sözcüklü kullanımlar ve İlköğretim türkçe ders kitapları. Aksan, Y ve Aksan, M. (Eds),*Türkçe Üzerine Güncel Çalışmalar*.s.113-122.
- Ördem, E. (2013). Yabancılara türkçe öğretiminde leksikal yaklaşım: bir eşdizimlilik çalışması modeli. *Adıyaman üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*,6 (11), 905-931.

- Öz, S., Yıldız, İ. ve Kabakçioğlu, İ. (2009). Türkçede eşanlamlı oldukları düşünülen sözcükler için derleme dayalı bir çözümleme. 23. *Ulusal Dilbilim Kurultayı*, 14-15 Mayıs 2009. Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC.
- Özkan, B. (2007). *Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik Kullanımları ve Eşdizimliliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özkan, B. (2010). Türkçenin öğretiminde sıfatların eşdizim sözlüğü -yöntem ve uygulama. *E-international journal of educational research*, 1(2), 51-65.
- Partington, A. (1998). *Patterns and meanings: Using corpora for English language research and teaching*. Philadelphia, PA: John Benjamins.
- Partington, A. (2004). "Utterly content in each other's company": Semantic prosody and semantic preference. *International Journal of Corpus Linguistics*, 9(1), 131-156.
- Sinclair, J. (1987). *Looking up: An account of the COBUILD project in lexical computing and the development of the Collins COBUILD English language dictionary*. London/Glasgow: Collin
- Sinclair, J. (1996). The search for units of meaning. *TEXTUS. English Studies in Italy*, 9(1), 75-106.
- Stubbs, M. (1995). Collocations and semantic profiles: On the cause of trouble with quantitative studies. *Functions of Language*, 2(1), 23-55.
- Stubbs, M. (2001). *Words and phrases: Corpus studies of lexical semantics*. New York: Blackwell.
- Tsui, A.B.M. (2005). ESL teachers' questions and corpus evidence. *International Journal of Corpus Linguistics*, 10(3), 335-356.
- Uçar, A. ve Kurtoğlu, Ö. (2011). Eylemde Çokanlamlılık: Sözlük Verisinin Derlem Temelli Görünümleri, 24. *Ulusal Dilbilim Kurultayı*, 17-18 Mayıs 2010. Ankara, Bildiri Kitabı, 398-410.
- Tahiroğlu, B.T. (2010). *Bilgisayar destekli sözlük bilimi çalışmalarında derleme sözlüğü veri tabanı örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana
- Wang, H. ve Wang, T. (2005). A contrastive study on the semantic prosody of CAUSE. *Modern Foreign Language*, 28(3), 297-307.
- Wang, Q. (2004). *A corpus-based study of semantic prosodies and bilingual dictionaries*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Suzhou University, China.

- Wei, N.X. (2006). A corpus-based contrastive study of semantic prosodies in learner English. *Foreign Language Research*, 132, 50-54.
- Xiao, Z. ve McEnery, A. (2006). Collocation, semantic prosody and near synonymy: A cross-linguistic perspective. *Applied Linguistics*, 27(1), 103-129
- Zethsen, K.K. (2006). Semantic prosody: Creating awareness about a versatile tool. *Tidsskrift for Sprogforskning*, 4(1), 275-294.
- Zhang, W. (2008). *In search of English as foreign language (EFL) teachers' knowledge of vocabulary instruction*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Georgia State University.